

"EDINOST"

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

"Edinost" stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta " 3.—; " " 4.50
za četrt leta " 1.50; " " 2.25
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 6 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložene naročnine se upravnštvo ne ostra.

EDINOST

Oglas in oznanila se račune po 8 nov vrnica v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javne sahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu Piazza Caserma št. 2. Vsako pismo mora biti frankovano ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejemajo upravništvo Piazza Caserma št. 2. Odprte reklamacije o proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

• V ednost je moč.

Vabilo na naročbo.

Ob koncu zadnjega četrtletja vabimo svoje naročnike, da pravočasno ponové svojo naročbo in da skušajo nam pridobiti novih naročnikov. Časi so resni, in morda se nam bliža doba, ko bode narod slovenski krvavo potreboval ne od visnih glasil, zahtevajočih prava naša ne oziraje se ne na desno ne na levo. Nam je resna volja, pri katerih-si-bodi odnošajih brezobzirno zagovarjati narodni naš interes, a v tem boji trebamo duševne in gmotne podpore naroda. Kdor se torej strinja z našimi načeli, stopi hitro v naš krog.

Cena listu je:

za vse leto . gl. 6.—
za polu leta " 3.—
za četrt leta " 1.50

Uredništvo in upravništvo.

Pax hominibus.

Veličastno doné orglje in z njih zvoki meša se ubrana pesen; iz lin zvonikov veselo pritrukuje; mašnik, stoječ pred altarjem, oznanjuje vzvišenim glasom; v vsaki družini se ta večer čuje vesela pesen in pozno po noči odpravljajo se kristijani k polnočnemu sv. opravilu. Povsod čujejo se glasovi miru in radosti; bogatec in ubožec se radujeta nad božičnim praznikom ter slavita Boga, moleč s sveto Cerkvjo: Gloria ni excelsis Deo et pax hominibus bonae voluntatis, kakor so pred 1891 leti molili in peli angelji o priliki rojstva Božjega Sinu.

Ni ga človeka na svetu, kateri bi ne čutil v sebi milobe tega praznika miru in sprave. Sin Božji prišel je z nebes na to borno zemljo oznanjat mir in mejsebojno ljubezen in angeljski kori prepevali so v zraku ravno isto pesen: mir, mir in ljubezen bodita mej vami!

PODLISTEK.

Stražnikov sveti večer.

Spisal Rudolf Dolenc.

Medlo solnce obseva pusto zemljo in snežena odeja krije polja in travnike. Ptici, kolikor jih je ostalo še čez zimo pri nas, prezebajo okoli pohištev in brakajo pri zideh, ne bi se-li tu morda našla še kaka mrvice hrane:

„Prazno zapuščeno je vse,

Kamor koli se oko ozrč.“

Nikdo ne sili ven, vsakdo drži se doma pri gorki peči.

Pred durmi so božični prazniki; približal se je sveti večer. Večer, kateri je mladim in starim, revnim in bogatinom, nižjim in višjim velikega pomena. Čim pusteje je zunaj, toli živahneje pa je po hišah. Tu igrajo otroci z oreh, lešniki; zdaj pa zdaj se malo sprejo, a kmalu je vse zopet dobro. Tam zopet napravljajo ruderčično dekle jaslice, v spomin one zveličalne noči, ko je božja Porodnica položila v mrazu in revščini nebeško svoje dete v jaslice, ker zanj ni bilo boljšega pro-

stora najti. Upognjen ded sedi pipico v ustih, z bakfonom okovano, ter razlaga mladeži raznotere pripovedi, ki so se godile na ta večer. Gospodar hodi z blagoslovljeno vodo in kadilom okoli pohištev svojega, po starem običaji pradedov svojih. Pridna gospodinja suče se z belim predpasnikom okoli ognjišča, težko čakajoč, da se vai posedejo okrog široke javorjeve mize, ter zajmejo, kar jim je pripravila skrbna gospodinjska roka njena. Niti dedku danes na misel ne pride, da bi šel položiti svoje stare koščice na mehko pernato posteljo; marveč posede se prav široko za peč ter razlaga — — —

Brž premine večer mej kratkočasnimi pregovori. Kmalu se zasliši iz zvonikovih lin glas zvonov, kateri pozivlja ljudi, naj se pripravijo za ta imenitni praznik. Le v eni hiši, malo streljajev od vasi oddaljeni, ni onega veselja, one živahnosti. — Tam stanuje petdesetleten možak s triletno hčerko Roziko. Pri njem bila je nekdanj tudi radost, bila je tudi sreča doma. Tudi on živel je nekdanj v zadovoljnosti in veselji, ko je gugal in ujčkal veselo otročiče na kolenih svojih, pripovedovaje jim razne pripovedke; tudi on je imel še pred letom

naš je pripoznala ravnopravnim z vsemi družimi jeziki raznih narodov v Avstriji. Je-li smo pa mi zaisto ravnopravni? Se-li počeva naš jezik enako kakor drugi jeziki v Avstriji. Smemo-li upati, da nam bode država, ki nam je pravice zajamčila, iste tudi kmalu postavno izvršila in jih v naš prid obračala? Smemo-li upati, da nam bode drugi narodi, v kojih družbi živimo v tej državi, pravični ter nam privoščili, kar sami že davno uživajo v polni meri? Kako je v istini? —

Ozrimo se po naših slovenskih pokrajnih in od povsod nam prihajajo tožbe proti krivicam, ki se godé narodnosti naši navzlic zajamčenim nam pravicam v ustavi. Na Štajerskem in Koroškem šopiri ti se oblastni Nemec ter hoče v svoji nenasitljivi pohlepnosti poplaviti slovensko zemljo ter v svoj tabor spraviti njene stanovnike. Na Primorskem prevladuje nemili in brezobzirni nasprotnik ter hoče siloma, z vsakovrstnimi sredstvi, potujčiti slovenske prebivalce. Po teh pokrajinah ne uživa Slovenec skoraj nobene narodnostne pravice in jako huda je borba, koje mora biti za vsako ped svoje zemlje in vsako mrvice pravice, toliko proti svojemu drugorodnemu sodeželanu kakor, proti znanim merodajnim krogom, koji se jako malo ozirajo na pravice naše in svoje dolžnosti. Tudi gospod naučni minister nam je nedavno jasno povedal svoje mišljenje in razpoloženje proti nam Slovincem.

Po teh pokrajinah torej vlada boj za pravico, kajti mir, kakoršnega nam Cerkev pripoveduje ob božičnem prazniku, je pri sedanjih razmerah v narodnem obziru v slovenskih pokrajinah nemogoč, ker gre tu za obstanek našega naroda in boj je tudi narodovo življenje. Borba ta se pa temu navzlic sklada s svetopisemskim mirom. Slovenec je namreč jako krotke naravi in rad odpušča svojemu sovražniku. Svetopisemski mir je mogoč mej nami in našimi narodnimi nasprotniki, ali k temu je potrebno tudi sodelovanje vlade. Ta naj bi obistnila rek presv. cesarja: Mir

na svoji strani ljubečo ženo, — skrbno gospodinjjo. A nemila in neizprosna smrt, katere ne omilijo otročje solze, ne preprosijo ponižne prošnje možakove, ne najdejo zaupanja vroče molitve skrbne žene, tudi njemu ni prizanesla, pobrala mu je vse vse — — —

Pomrla mu je deca, umrla tudi pred letom in ravno na sveti večer skrbna in ljuba tovaršica; ostala mu je le edina hčerka, katera mu je vse — vse na svetu.

Krvavečim srcem spominjal se je prošlega svetega večera. Ni čuda toraj, da v tej hiši ni bilo nocoj istega življenja, iste radosti! Hčerka njegova, katera je nocoj mirno in sladko spavala v postelji svoji, ni imela onih spominov, one tuge, one srčne bolesti kakor skrbni nje oče: nad njo plaval je angelj miru! Med takimi premišljevanji potrkala nekdo na njegova hišna vrata. Mož se vzdrami in gre neznanu odpirat. V hišo stopi mlad junak — stražnik. Otrpneli so njegovi udje; mraza in dolgega pota utrujen, poprosi, da se malko ogreje.

Niti nocoj, začne gospodar, ne privoščite si mirnega počitka, ko se vender v vsaki hiši obhaja največe veselje, ko se

hočem mej svojimi narodi* ter tudi slovenskemu narodu privoščila one pravice, koje v polni meri privošči Nemcem, Lahom, Madžarom!

Kako je pa v središču Slovenije, na Kranjskem. Tu se našim bratom nekoliko boljše godi, nego nam ob periferiji. Po dolgem bojevanju se jim posrečilo premagati sicer neznatno število Nemcev, ki so jim ukazovali, in zadobiti izpolnjenje nekaterih narodnih pravic. Vendar so pa pridobili samo mrvice, kajti slovenska srednja šola, slovenska vseučilišna stolica, slovensko uradovanje so tudi na Kranjskem še —

— pia desideria in slovenski poslanci še vedno prihajajo s praznimi koši iz dunajske zbornice: k večjem, da jim milostljivo ministerstvo vanje vrže par mrvic ali plev raz bogato obloženo vladino mizo ter jim s tem nekako sapo zapré.

Tudi kranjski bratje torej še niso dosegli toliko željene ravnopravnosti. Vendar je v tem pogledu na Kranjskem nastal posiljen mir in tihota. Tembolj je pa tu vplamtel drug boj, zanešen mej mirne Kranjce po ljudeh, ki so vse, samo narodni ne. Ljudje ti si namreč domišljajo, da so od Boga poklicani, da v Slovincih zatró seme nevernega liberalizma. Ne da bi prej preiskovali, je-li tako seme v Slovincih res vsejano in svoj sad zarodilo, opustivši to prēmiso jeli so mahati po vseh slovenskih veljakah posvetnega, in po nekotih duhovskega stanu, dolžoč jih trošenja brezversko-liberalnih nauk. S tem se je obudil neljub bratski spor, ki je brez dvojbe mnogo pogubniši od drugih. Strasti so se zostrile in gnev narasel: Slovinci so se razcepili v dva tabora — liberalce in klerikalce, ki se sedaj kavsajo in pričkajo po časnikih in shodih ter netijo s tem ogenj jeze in strankarske strasti. Ta boj zanesel se je pozneje tudi v slovenske pokrajine ob periferiji in rodoljubom v zadnjih bitih se je sedaj ne-le tujenarodnim sovražnikom, ampak odgovarjati tudi pregorečim domačinom, koji poslednji v požrtvovalnem delovanju prvoimenovanih za narod in zajedno

vendar na ta večer držl vsakdo doma? Služba, katera mi zapoveduje skrbeti za blagor človeštva, ne dopušča mi ostati doma, odgovori utrujen stražnik.

Gorkota déla je dobro prezeblega stražnika udom. Pogrevši se odide dalje. Čuje se veselo zvonjenje. Cerkev je praznično opravljena, orglje se krepkeje glase kakor navadno; pevci in pevke lepše pojo kakor ob navadnih nedeljah. Vse se raduje, vse veseli. Tudi naš potrti mož je, ko je stražnik poslovil se od njega, pogledal še enkrat v spalnico, kjer sladko spava ljubi mu otrok: vzemši raz obešalo molek, zapre in zaklene ter pospeši korake v svetlišče, kjer najde potrebni pomoči, obupni se potolaži in pokrepča; goreči vzdihljaji vzdignjejo se proti nebeškim višavam, od koder nebeški angelji nosijo prošnje naše pred božji prestol. Ves zamaknjen klečal je ter se videzno odkrižal duhomornih trop spominov.

Med tem, ko je pobožno ljuštvo opravljalo srčne svoje molitve, jame se raz hišo izven vasi valiti plamen. Svetle iskre vtrpale so se na okrog; vsa bližina je bila razsvetljena pogubonosnega ognja.

Ubogi mož, ki v cerkvi ponižno zdi-

za vero (kar vere brez narodnosti si misliti ne moremo) v svoji okrsrčenosti stikajo zlobnost, razdirjanje brezverstva, krive vere, liberalizma itd.

Na Kranjskem in povsod po Slovenskem divja sedaj boj strasti proti strasti. — „Mir ljudem na zemlji!“ — kliče sv. Cevkev svojim vernikom, dočim nekateri, na kriva pota zavedeni Slovenci kličejo: boj in strast do skrajnosti. Je-li to tudi svetopisemski mir in sprava? Naj bi vendar napočil dan miru in sprave, naj bi poleg divje strankarske strasti mej nami: vsi Slovenci smo enega rodu in udje ene svete katoliške vere; naj bi torej prenehale strankarske različenosti in zavladal naj bi mej nami blagodejni mir. Jednodeljno bi potem molili Boga z angelji in pastirci: Gloria in excelsis Deo et pax hominibus bonae voluntatis. — X. Y.

Boj za narodnost.

Naša krščanska vera nam veleva ljubiti tudi svoje nasprotnike. To je gotovo vzvišen nauk; žal, da naletava mej človeštvom na gluha ušesa. Ako bi ljudje hoteli slušati ta vzvišen nauk in se vestno po njem ravnavati, bili bi odnošaji mej človeško družbo izvestno povsem drugačni, nego so v resnici.

Toda nauka tega ni smeti krivo umeti: ljubiti pač moramo svoje nasprotnike, a v zlic temu smemo se protiviti njihovim načelom, ako nasprotujejo temu, kar nam je prišlo od Boga. Narodnost pa nam je prišla od Boga, karkor je vse, kar obstoji, le sad Njegove svete volje. Braniti svojo narodnost, ki je dar božji, torej ni le dopuščeno po naukih naše vere, ampak je naravnost dolžnost. Vse nasprotne trditve značijo nezmysel. Kakó naj branimo, kako naj ohranimo narodnost svojo, ako se ne protivimo načelom nasprotnikov te naše narodnosti in njihovim težnjam? Protiviti se narodnim in političnim nasprotnikom ne znači torej nikakor, koga sovražiti. Cerkev naša prepoveduje pač sovraštvo, nikakor pa samo obrane. Boj pa, kojega bijemo za narodnost svojo, je zgolj boj samo obrane. Boj za narodnost je dopuščen in nikakor ni v protislovju z nauki naše vere. Ako bi se hoteli Slovenci izogibati temu boju, podlegli bi prej ali slej: izgubili bi svojo narodnost, ki nam je dragocen zaklad.

Če je komu pripisovati krivda na sedanjih narodnih prepirih, pripisovati jo moramo nasprotnikom našim.

Oni napadajo nas in nam hočejo odvzeti našo last, podeljeno nam od Boga, a mi se le branimo. Vsaj se še črv zviže, ako stopiš nanj; brani se, ker že po

huješ ter moliš za večni mir svojih ranjk in prosiš za srečo, in zdravje ljubeznjivemu svojemu, doma spečemu otroku, ne slutiš nesreče pri svoji hiši! Ne misliš, da bo lahko v kratkem vse le pepel!

Edini človek, kateremu si še pred malo časom prigovarjal, naj bi ostal doma že današnji večer, se veselil in sladko počival, edini on hiti rešit, zapazivši v ognji imetje tvoje. Mrzla je sicer noč, nevarna in polzla pot, a on hiti klicat pomoči. Končala je ravnokar služba božja, ko pripisopiha do cerkve ter javi iz nje idočemu ljudstvu nesrečo. Mož, zašlišavši gorje svoje, onemogel pade na tla. Ljudstvo, prišedše na lice mesta pogasilo je, kolikor se je sploh pogasiti dalo. Stražnik skoči v plamen ter reši v sladkem sanji zibajočega in nobene nevarnosti ne slutečega otroka. Ko se omedleli mož zavé, vidi pred seboj v naročji stražnikovem ljubeznjivo svoje dete. Ves obupan in raz sebe pade pred stražnika, zahvaljevaje se mu na preveliki ljubezni, preveliki skrbi do človeštva. „Dolžnik največi sem Vaš za Vaš junaški, nikdar prehvaljeni čin, za opreznost, za trud, sosebno pa za človekoljubje, s katerim ste si nocojnji večer stekli veliko zaslugó.

naravnem zakonu v vsakem bitju tli nagon, ohraniti si življenje.

In kako težaven je boj naš za narodnost našo! Težaven, ker se nam je boriti s trojnimi nasprotnikom. Prvi in najrditejši nasprotnik naš sta dva kulturna življa, ki nas obkoljujeta. O teh dveh elementih govoriti nam je dan na dan in ne zdi se nam za danes potrebno, поближе povdarjati in pojašnjevati njune namere in sredstva, koje uporabljata v dosego svojih namenov.

Drugi nasprotnik nam so merodajni in odločilni krogi: morda ne toliko načeloma, nego vsled predsodkov, kojih se nikakor ne morejo iznebiti.

Že lepo vrsto let podpiramo Slovenci, požrtvovalno in radovoljno, sedanjo vlado. Človek bi menil, da je tudi ona nam prijateljica ter da ona v prvi vrsti zavrača vse óne, ki nam hote delati krivico. To bi morali pričakovati tembolj, ako motimo kakovost naših zahtev.

Kakove pa so pravo za pravo naše težnje, česa zahtevamo-li od naše vlade? Potegujemo se in moledovamo za pravice, koje nam itak gredo po božjih, naravnih, in mednarodnih zakonih: za pravice, ki so nam zagotovljene v avstrijskih zakonih. Mi ne zahtevamo drugzega, nego da se vrše postave in da se naš vlada v zmyslu avstrijskih zakonov, da se izpolnjujejo določila ustave avstrijske. Ker pa je vlada naša ustavna vlada; ker je njej kot taki v prvi vrsti dolžnost čuvati ustavo ter paziti strogo, da političko naše življenje ni za las ne krene s poti, naznačeni nam lapirdanami slóvi v osnovnih naših zakonih: jasno je, da bi ona morala stati na naši strani, ker so tudi postave na naši strani. Mi se bistveno razlikujemo od protivnikov naših: oni se potezajo za ustavo le z jezikom — dejanja pa so nasprotna temu, kar jezik govori — mi pa zahtevamo, da se dejansko izvrši; oni imajo liberalizem le na jeziku, mi ga nosimo v srcu svojem; oni so hinavci, mi smo odkritosrčni — žal, da preodkritosrčni. In uprav ti nasprotniki naši pripoznavajo indirektno se svojim nezakonitim postopanjem proti nam, da so zakoni na naši strani in da se gibljemo v mejah, predčrtanih pa teh zakonih, kajti, dobro vedoči, da ne bi nam mogli priti do živlega, ako bi govorili resnico o nas, ako bi težnje naše označevali vestno kot take, kakoršne v resnici so, pa lažejo, nas sumničijo ter nam podtikajo namene, kakoršnih nikdar gojili nismo in jih tudi nikdar ne bodemo. Označujejo nas kot državi in javnemu redu nevarne, dasi siromaki ne zahtevamo drugzega, nego to, kar je potrebno, da ustava naša postane meso in kri. Hinavci imajo vedno polna usta ekspetoracij o liberalizmu in enakosti državljanov — a kaj je beseda? Beseda je

Siromak moral bi vzeti palico v roke ter iskati pri milosrčnih ljudeh podpore in stanovanja, da ni bilo Vas. Nesreča moja je res velika, še večja pa je moja hvaležnost, katero sem pripravil pri vsaki priliki skazati. Srečni junak zabranjuje toli zahvaljevanja meneč, da ni storil nič drugzega kakor svojo dolžnost, kar bi moral storiti vsak človekoljub v takem položaji. Vidite! govori dalje, kako koristno je, da nisem celó nocoj počival ter doma miroval, kajti zavest mi govori, da branim bližnjega svojega.

Majska noč, ali utopljenica.

Ruski napisal N. V. Gogolj, prevel V. K. Ratimir.

IV.

Fantje se razveseljujejo

(Dalje.)

— Kaj bi to pravil! to ve že vsak, gospod župan! Vsi že vedo, kako si zaslužil caričino pohvalo. Povej sedaj, sem-li prav storil ali napačno, da sem prijel onega rogovileža v obrnjenem kožuhu?

— Kar se pa tiče onega hudirja v obrnjenem kožuhu, treba ga je drugim v

mrtva, duh je, ki oživlja. Postavodajne skupščine ne sklepajo postav kar tako zavolj lepšega, kot nekako dekoracije, za koje naj bi se skrivala samovolja bodisi vlade ali pa posamičnih strank; postave te ne smejo se izvrševati le za videz, ampak duh postave mora priti do veljave. Zato pa smo uprav mi Slovenci pravi „ustavoverci“, ker zahtevamo, da se postave izvršujejo po njih duhu. Ker se torej potezamo, da se zakoni dejanski izvršujejo, ker smo torej eminentni zaščitniki ustave in po takem branitelji temeljnih zakonov države naše, smemo se mi Slovenci po vsej pravici nazivati zanesljive zavezničke vsake vlade, koji je na tem ležeče, da so zakoni nezrušljiva podlaga državi in ne le gola fraza. Zaključek je jasen: ako smo mi zavezničke vlade, ako smo vsikdar pripravljene podpirati vlado v nje nastojanju, da se izvršujejo zakonu po njih duhu, morala bi i ona brezpogojno stati v našem taboru, morala bi biti naša zaveznička. S takim programom možno bi jej bilo uzorno vršiti zadačo svojo, ker bi bila v srednem položaju, da bi v zmyslu zakonov zadovoljevala na desni in na levi. Temeljni zakoni naši zahtevajo enakopravnost; po takem je boj za narodno enakopravnost boj za pravico, boj za postave. Za pravico in postave potezati se, je pa dolžnost vsakemu državljanu — ergo: boj za narodnost ni le dopuščen, ampak dolžnost. Obžalovati moramo torej, da vlada boja za narodnost ne presoja po njega pravih svojstvih, da noče pripoznati, da znači v Avstriji boj za narodnost boj za pravico, boj za postave, boj za svobodo, boj za napredek; da noče pojmiti, da je boj za narodnost eminentno kulturne važnosti. In ker so kulturni interesi tesno spojeni z gospodarskimi, je boj za narodnost velikega pomena tudi v gospodarskem pogledu. Vlada naša noče uvažati vseh teh momentov, a to smatramo mi kot usodepolno oviro, da v Avstriji ne moremo priti do toli zaželjenega miru.

Tretji nasprotnik, ki nas veliko veliko zadržuje v boji za narodnost, smo — mi sami, nesloga naša: bratski prepiri. Nesloga je star greh Slovanov, nekako rudeča nit je, ki se vleče skozi vso njih zgodovino. V tem pogledu smo mi Slovenci zares pravi „Slovani“. To nam jasno priča politično naše življenje zadnjih dveh desetletij. A pri vseh prejšnjih borbah bilo je tolažilno to, da smo se vender-le vsi s ponosom nazivljali „narodnjake“. Gledi na cilj bili smo jednakega mišljenja, le gledé poti, kako priti do cilja, šla so menjenja navskriž. Danes je to — na globoko našo žalost moramo to pripoznati — drugače: danes se ne pripravimo samo za to, katera pot bi bila pripravnejša, da pridemo do cilja, ampak danes obsojajo ne-

vzgleđ vkovati v verige in primerno kaznovati ga! Naj le izvedo, kaj pomeni oblast! Od koga je pa župan postavljen, ako ne od carja? Potem pa primemo še druge hlapce: jaz nesem še zabil, kako so ugnali ti prokleti rogovileži v ogrado šredo svinj, katere so razjele moje zelje in ogurce (kumarce); nesem še zabil, kako so ti hudirji omlatili moje žito; nesem zabil . . . A da bi jih vrag, izvedeti vendar moram, kdo je oni rogovilež v obrnjenem kožuhu.

— Ta mora biti skočen ptiček! rekel je žganježgalec, kojega usta so se polnila med vsem tem razgovorom neprestano z dimom, kakor obsedni top, in ustnice so puhale od sebe cel oblak dima. — Takega človeka je dobro imeti za vsak slučaj tudi v žganježgalnici; a še boljše bi ga bilo obesiti na vrh hrasta mesto lestenca.

Taka strogost se žganježgalcu ni zdela popolnoma neumna, zato ni čakal odobrenja drugih, temveč nagradil se takoj s hripavim smehom.

V tem času so se približali malej, skoro razvaljenej hiši. Radovednost naših znanecv se je povečala; vsi so se zgnjetli k vratom. Pisar je vzel iz žepa ključ in

katerniki cilj sam: materini jezik je nič, narodnost je poganstvo. Da so take trditve absurdne, je jasno kot beli dan. Pomislite le: jezik in narodnost pripoznana sta slovesno v temeljnih naših zakonih; ako pa je narodnost izrodek poganstva, alone po takem isti temeljni zakoni na poganski podlagi. Do takega argumentovanja nas sili doslednosti. Menite pa-li, da bi kateri-koli član Habsburške dinastije — te eminentno katoliške dinastije — kedaj hotel potrditi katerokoli postavo take načelne važnosti, kakor so naši temeljni zakoni, ako se duh te postave upira katoliškemu načelom, ako bi jej tendencija bila brezverska. Ne in sto-krat ne!

Postavodajec je uvaževal veliki kulturni pomen narodnosti, in zato jo je postavil na trdno podlago zakonov. In tudi da tega ni storil, narodnosti veljave ne bi smeli kratiti, kajti ona je mejnarodno, samo po sebi umljivo pravo.

Narodnost je poleg vere najdražji zaklad, kajti brez narodnosti — in osobito nje glavnega znaka: jezika — ni mogoče kulturno življenje naroda. In kdo bi si upal trditi da vera in kultura jeden drugzega izključujeta. To bi bilo še absurdnejše.

Z vsa tu navedenega nam narašča zapoved, neutrudno nadaljevati boj za narodnost. Dolžnost to hočemo vestno vršiti, do onih dob, ko tega boja ne bode več trebalo — a pri tem ostanemo istotako dobri verniki, kakor so oni, ki v strasti in ignoranci svoji zanikujejo sveto resnico — da je narodnost dragocen zaklad.

Govor

dr. Ferjančiča v državnem zboru dne 10. decembra 1891.

II.

Delavske plače v Idriji.

Govoriti hočem tudi o delavskih razmerah v cesarskem rudniku v Idriji. Pritožbe o neprimernih plačah v cesarskem rudniku za živo srebro niso nove. Že l. 1880. so knez Windischgrätz in tovariši interpelovali gospoda poljedelskega ministra zaradi delavskih plač in naglašali, kolike krivice se v tem oziru gode rudarjem.

V tej interpelaciji je bilo mej drugim povedano: „Plače so tako nizke, da rudarji na koncu mesečnega računa večkrat dobé v gotovini le pol krajcarja ali pa še dolžniki ostanejo, če se jim odšteje znesek za žito, katero dobivajo iz cesarskih skladišč“. Poljedelski minister je nato le kratko odgovoril ter stvar tako opisal, ka-

Dalje v prilogi.

vtaknil ga v ključavnico; a ta je bil od njegove omare. Nestrpnost se je povečala. Suočil je z roko, začel šlatati in zmerjati, ne da bi ga iskal.

— Tukaj je! rekel je naposled nagnivši se in jemaje ga iz globočine svojega obširnega žepa, s katerim so bile preskrbljene njegove pisane hlače. Pri tej besedi so se zčila arca naših junakov v jedno in to veliko srce je bilo tako močno, da ga ni zaglušil niti ropot ključavnice. Dveri so se odprle in . . . župan je stal bled kakor zid; žganježgalca je pretresel mraz, in laaje so mu kar pokonci vstali; groza se je izraževala na pisarjevem obrazu; beriči (sluge) so bili kakor pribiti k tlom in niti besedice neso mogli ziniti: pred njimi je stala svakinja.

Ne manj prestrašena nego oni, si je nekoliko opomogla in hotela stopiti k njim,

— Stoj! zakričal je divjim glasom župan in zaloputnil za njo vrata. — Gospoda, to je satan! Ognja, hitro ognja! Ne bode mi žal po prestolnej hiši! zažgi jo, zažgi, da vragove kosti ne ostanejo na zemlji!

Svakinja je v grozovitem strahu kričala, ko je slišala pred vrati grozni ukrep.

kor da bi plače ne bile tako nizke. Reklo se je, da stalni delavec zasluži na leto v denarju in denarni vrednosti 212 gl., kar bi zneslo po 70 kr. na dan, nestalni delavec pa 136 gl. na leto, kar bi bilo po 45 kr. na dan; toda te povprečne številke ne izražajo prave podobe plač.

Višje plače na eni strani zahtevajo nižje plače na drugi, in če hočemo stvar prav presoditi, moramo si jo boljše ogledati. Omenim takoj, da so bile po tej interpelaciji l. 1880, a ne valed nje l. 1886. plače vravnane in sploh zvišane. In o teh zvišanih plačah hočem govoriti.

Plače so razdeljene po raznih vrstah delavcev. Delavci v jamah imajo drugačne plače kakor v topilnicah (plavžih), in ti zopet drugačne kakor pri strojih in taki, kateri, imajo kaj tehniškega znanja, imajo zopet boljše plače kakor drugi. In tudi delavci v jamah imajo različne plače, in sicer za osemurno delo na dan po 56 kr., in nižje doli do 24 kr.; za deseturno delo se prišteje še četrtinka teh plač.

Da pa ne bodem našteval brezkončne vrste raznoterih plač, hočem le to navesti, kako je plačana jedna vrsta delavcev v jamah, katerih pa je največ. Ti so kopači, jamski zidarji in tesarji. Ti služijo za osemurno delo po 48 kr., spravljači (Fürderer) po 44 kr. in potiskači vozov (Hundstösser) po 40 kr. Te vrste delavcev je največ pri rudniku, ker od 900 delavcev je teh 644. Plače teh delavcev torej dajo pravo podobo delalskih razmer.

Plače po 48, 44 in 30 kr., gotovo niso primerne in zadostne, četudi prištejemo še vse priboljške, katere imajo delavci od cesarskega zaklada. Omenim takoj, da stalni delavci, in samo ti, dobivajo žito in drva po mnogo nižjih cenah; tudi imajo oženjeni delavci, ki imajo najmanj po štiri otroke, stanovanja v cesarskih hišah. Mimogrede pa omenim, da ta določba ni koristna za delavce, da namreč le taki delavci dobijo stanovanja v cesarskih hišah, ki imajo po štiri otroke. Priboljšek je tudi, da se skrbi za starost delavcev in da so tudi ob boleznih s potrebnimi preskrbljeni. Navzlic temu pa plače niso zadostne. Delavec zasluži po 12, 11 ali 10 gl. na mesec; od tega pa se odračunijo zneski za žito, drva in stanovanje. Stanarina je sicer nizka in znaša le 12 do 18 gl., na leto. Dalje se odtegnejo stroški za svečavo v jami, za bratovske blagajnice po tri odstotke; delavec si mora tudi razstrelivo sam preskrbeti.

Druzi odbitkov se v trenutku ne spomnim. Jasno je torej, da delavec koncem meseca dobi komaj nekaj goldinarjev. Tako pa so plačani le stalni delavci.

— Kaj pa mislite! rekel je žganje-žgalec. — Vaši lasje, hvala Bogu, neso še sivi, a še sedaj nese pršili k pameti: v ognji čarovnica ne zgori! Samo ogenj iz lule more zažgati tega volkodlaka. Postojte, jaz kmalu vse uredim!

Pri teh besedah je izsipel goreč pepel iz lule v kup slame in začel jo pihati. V tem trenutku se je začela svakinja kesati: glasno jih je začela prosi in pregovarjati.

— Postojte, bratje! Čemu bi delali greh? Morda to ni satan! rekel je pisar. — Ako se hoče ono, ki je tam, prekrižati, je to zanesljivo znamenje, da ni hudič.

Predlog je bil sprjet.

— Ne dotakni se me, satan! nadaljeval je pisar in priložil ustnico k razpoklini vrat. — Ako se ne ganeš z mesta, odpremo vrata.

Vrata so se odprla.

— Prekrižaj se! rekel je župan in ogledoval se, kakor da išče nenavarnega mesta, ako bi bilo treba odnesti pete.

Svakinja se je prekrižala.

— Kak hudič! da, to je svakinja!

— Kak nečist duh te je vlekel v to luknjo, kuma?

Poleg teh so pa še drugi, takozvani začasni delavci, ki so mnogo na slabšem; teh je okoli poltretje sto pri rudniku in nimajo pravice do cenejšega žita, kurjave in stanovanja. Vse svoje potrebe morajo kupiti na trgu po navadni tržni ceni, plačevati morajo stanovanje in do starostne podpore nimajo nobene pravice; vendar pa morajo delati za plačo, kakor sem omenil. Pa ne mislite, da so ti delavci mladi ljudje, ki imajo svojo hrano in stanovanje pri stariših; to so tudi oženjeni, samostojni ljudje, in meni se zdi krivično, da ti nimajo pravice do onih priboljškov. Stalni kakor tudi začasni delavci pa trpe mnogo škode, ker ne delajo za dnevno plačo, ampak po pogodbi. Takega dela po pogodbi pa se delavci bojé, kakor je pokazal lanski delavski shod na Dunaju. In res je, da je tudi v Idriji tako delo najžalostnejše. To delo se tako določi, da se delavcu izroči za določeno plačo gotova mera zemlje ali kamenja 1 meter v daljavo, 2 metra v širjavo in 2 metra v višavo. Odvisno je od tega, kakšna je zemlja. Če je dobra, mehka, more delavec lahko naprej, če je trda, gre delo počasi.

Sicer je določeno, da se mora pri tem delu vestno postopati, kamenje preiskati in pogodbo določiti primerno delavčevi moči, da si z zadostno pridnostjo zasluži normalno plačilo, vrh tega naj velja načelo, da si delavec z večjo pridnostjo in spretnostjo more več zaslužiti. Ta določba je v navodilu.

Ali redno se zgodi, da delavci ne zaslužijo normalne plače in se jim tudi ne zboljša. Če pa se zgodi, da bi delavec prekoračil normalni zaslužek, pa se mu — tako se mi je zatrejalo — zniža na normalno plačo. Kolike krivice se v tem oziru godé, za to imam dokaze iz l. 1890.

Prej sem omenil, da je navadna rudarska plača 48 kr. Inam zabeleženo partijo delavcev, ki so služili vsi pod normalno plačo. Tako je jeden imel v mesecu 23 obdanic, od vsake pa zaslužil po 45-14 kr.; drugi je imel 24 obdanic in zaslužil le po 32-29 kr. Celi mesec je znesel zaslužek 7 gl. 76 kr.; odtegnilo se mu je 4 gl. 35 kr. in na roko je dobil 3 gl. 41 kr.

Dalje je imel jeden 19 obdanic v mesecu in zaslužil po 21-55 kr.; skupni zaslužek je znesel 4 gl. 4 kr.; odtegnili so mu 2 gl. 3 kr., na roko je dobil 2 gl. Pa znani so mi še drugi slučajji. N. pr. je jeden zaslužil od obdanic le 18-29 kr., dalje štirje po 6-99 kr.; naredili so 26, oziroma 24, 27 in 28 obdanic ter zaslužili po 1 gl. 81 kr., 1 gl. 68 kr., 1 gl. 89 kr. in 1 gl. 41 kr. Odtegnili so 25 kr., 40 kr., 1 gl. 74 kr. in 1 gl. 34 kr., na roko so dobili 1 gl. 63 kr., 1 gl. 27 kr., 54 kr. in 6-2 kr. za trud celega meseca.

Kakor pa sem že omenil, morajo de-

— In svakinja je pripovedovala ihte, kako so jo zgrabili hlapci na ulici, spravili jo, dasi se je branila, skozi široko hišno okno in založili je. Pisar je pogledal: petlje širokih oboknic so bile odtrgane in samo zgoraj priprete z lesenim kolom.

— Je že prav, jednooki satan! je zakričala potem in stopila k županu, kateri se je umaknil in še vedno jo meril s svojim očesom. — Tvoj namen mi je dobro znan: ti bi me rad spravil iz-pod nog, da bi se vlačil tem laže za deklicami, da bi nobeden ne vedel, kake neumnosti uganja stari medved. Misliš, da ne vem, o čem si govoril nocoj z Ivanko? O, jaz vem vse! Mene je težko slepiti, a ne tvoje prismojene butice. Jaz sicer dolgo trpim, a potem se pa zelo razsrdim . . .

Pri teh besedah mu je zapretila s pestjo in hitro odšla; župan je pa obstal kakor otrpnen.

„Ne, tu se pa satan gotovo ne norčuje,“ si je mislil on in praskal se za ušesi.

— Naš je! zakričali so tačas prišedši beriči.

lavec sami kupovati tudi razstrelivo in svečavo v jamah in ta znaša tretjino plače. Take so torej razmere, odkar so se leta 1886. plače vravnale in zvišale.

Zvišanje plač pa je pri nekaterih delavcih še škodilo. Strežaji in učenci pri strojih in kurjači morajo znati ključarsko delo ter narediti skušnjo. Dokler pri rudniku še niso dobili parnih strojev, ni bilo te vrste delavcev; ko pa so prišli, plačevali so jih po 70 kr. na dan. Ko so plače vravnali, so naredili tri vrste po 64, 68 in 72 kr. na dan. Od 20 delavcev te vrste pa ni nobeden v prvem razredu z 72 kr. eden je v drugem z 68, vsi ostali v tretjem s 64 kr. Torej so ti delavci prišli z dežja pod kap.

Delo v žgalnicah pa je najnevarnejše ker soparji živega srebra tako uničujejo delavca, da more le nekaj mesecev ostati pri tem delu. Takim delavcem se vsi zobje omajejo. Za zboljšanje se je v novjšem času mnogo storilo, ker vpeljal se je ventilator, ki po podzemeljskem kanalu odvaja sopare v zrak. A vendar še preostane mnogo teh škodljivih soparov. Za te delavce mora se torej plača zvišati, posebno v tem rudniku, zato stavim naslednjo resolucijo:

„C. kr. vlada se pozivlja, da vravnala plače in druge razmere rudarjev v Idriji:

1. da se rudarjem stalna plača primerno zviša;

2. da noben delavec po pogodbi (akordu) ne pride pod normalno plačo;

3. da imajo tudi oni delavci, ki ne služijo po 48 kr., pravico do žita za družino po znižani ceni, če imajo najmanj osem službenih let;

4. da se delavci stalno namestijo v starosti od 15 do 20 let in ne še le po 20. letu, in da se jeden del začasnih delavcev, ki že več let služijo, stalno namesti;

5. da se zaradi malih pogreškov kaznovanim rudarjem zmanjšajo nasledki kazni.

K 3. točki omenim, da stalni delavci dobivajo žito tudi za ženo in otroke, in če se ne motim, tudi svečavo po znižani ceni, toda pod težkimi pogoji. Stalno morajo služiti najmanj osem let in imeti plače po 48 kr. To pa je težko doseči. Delavec mora navadno delati 7 do 8 let, da je atalen, potem še 8 let, torej 15, 16 let in še ne zasluži po 48 kr. Pravično bi bilo torej, da bi ti pogoji ne bili tako trdi. Če je delavec 8 dnij zaprt, takoj ga izpusté iz službe. To je huda kazen, ker zadene celo družino; zgubi tudi vse druge priboljške. Prav bi bilo, ko bi se to zboljšalo.

Vprašanje je, ali more rudnik v Idriji zboljšati delavske plače. Rudnik za živo srebro v Idriji ima čistega dohodka 477.978 gl., torej skoraj pol milijona, in to je skoraj tretjina čistega dohodka vseh ce-

sarskih rudnikov. Prekaša ga le rudnik v Příbramu, ki ima 520.000 gl. čistega dohodka; toda troški v Příbramu znašajo 3.360.000 gl., v Idriji le 727.000 gl.

Še na nekaj opozorim. Stalne žgalnice so podrli in so postavili novo po novjših skušnjah. Zatrjevalo se mi je, da se je v stari žgalnici zgubilo 90 odstotkov živega srebra in dobilo le 10.

V novi žgalnici je narobe. Sedaj se dobi 90 odstotkov živega srebra in le 10 jih izpuhti. Prej je sopar šel v zrak, kar je bilo okolici na škodo; velik del pa je srebra zlezlo v gramoz in sedaj najdejo tam, kjer je stala prejšnja žgalnica, mnogo živega srebra in ni se bati, da bi rudnik v Idriji začel pešati.

Pogoji za zboljšanje plač so torej gotovi, zato prosim gospoda poljedelskega ministra, naj bi še enkrat zboljšal delavske plače, za kar mu bodo pridni in vstrajni delavci v Idriji gotovo hvaležni. (Dobro! Dobro! na desnici.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Seja z dne 16. decembra poslanske naše zbornice posvečena je bila finančni postavi za leto 1892. Posl. Plenar kot načelnik proračunskemu odseku je povdarjal, da se je poskus skrajšane proračunske obravnave faktično posrečil, dasi se je varovala svoboda govora. Proti finančni postavi so se kot govorniki oglasili poslanci dr. Grégr, dr. Ferjančič, dr. Pacák, Rigler, dr. Gregorec, Pernertorfer, dr. Kindermann, Spinčić, dr. Herold; za postavo Lienbacher, baron Rolsberg, dr. Romančuk in dr. Zurkan. Dr. Grégr kot prvi govornik je rekel, da njega somišljeniki bodo v ta namen glasovali proti finančni postavi, da dajo parlamentarnega izraza nezaupanju, koje goji narod češki proti sedanjemu vladnemu sistemu. Ako bi hotel g. ministerski predsednik izprašati svojo vest — ako državnik sploh imajo kako vest — prišel bi do prepričanja, da v dobi svojega ministerskega delovanja narodu češkemu ni ničesar dobrega, pač pa obilo slabega storil. Materijalno blagostanje v deželah češke krone ni v nikakem razmerju z naravnimi pripomočki in bogatstvom teh dežel. Kosmati dohodek, kojega dobiva država iz dežel češke krone, znaša po proračunu za leto 1892. 185 milijonov. Od te svote porabi se okolo 67 milijonov za potrebščine dežel; dežele te plačujejo torej 118 milijonov za srečo, pripadati Avstriji. V dobi 22 let plačajo torej dežele češke krone večji tribut, nego ga je plačala Francija

— Kdo pa? prašal je župan . . .
— Hudič v obrnjenem kožuhu.
— Sem z njim! zakričal je župan in zagrabil za roke privedenega ujetnika. — Ali ste prišli ob pamet! saj ta je pijani Kalenik!

— Glej hudič! v naših rokah je bil, gospod župan! odgovorili so beriči. — Na ovinku so ga okrožili hlapci, jeli plesati, trgati ga, kazati jezike, iztrgavati ga iz rok . . . da bi vas vrag! . . . In kako smo skočili na tega vraga, mesto njega, Bog sam ve! . . .

— V imenu mojem in vseh vaščanov ukazujem, — rekel je župan: — da se polove takoj vsi razbojniki in vsi, katere se najde na ulici, in privedejo k meni na razpravo!

— Oprosti, gospod župan! dejali so nekareri in globoko priklonili se. — Da bi le videl, kake pošasti so: odkar smo se rodili, nismo videli tako zoprnih prikaznij! Ni li morda greh, gospod župan? Oni človeka tako prestrašijo, da ga gotovo nobedna baba več ne ozdravi.
— Jaz vam dam strah! Kaj pa mislite? nočete li ubogati? Vi jih gotovo še

podpirate, ka-li? Vi uporniki! Kaj je to? . . . Da, kaj je to? . . . Vi še pomagate razbojnikom! . . . Vi . . . To sporočim komisarju! Takoj, slišite, takoj se poberite, hitro kakor ptice! Da bi vas jaz . . . Da bi vi meni . . .

In vsi so se razkropili.

V.

Utopljenica.

Prav mirno, ne da bi se brigal za razposlane gonjače, stopal je počasi povzročitelj vse te zmešnjave k starej hiši in ribnjaku. Mislim, da ni treba še praviti, da je bil ta Levko. Njegov črni kožuh je bil raztegnen; kapo je držal v roki; pot se je valil kar curkoma z njega. Veličastno in mračno je črnel klenov gozd, stoječ z licem proti mesecu. Mirni ribnjak je obdajal s hladom trudnega pešca in vabil ga, da se oddahne na bregu. Vae je bilo tiho: samo v goščavi se je slišalo slavčovo žvergolenje. Nepremagljivi zaspanec začel mu je stiskati oči; trudni udi bi si bili radi odpočili in otrpneli; glava se je priklanjala . . . „Kaj, še tu bi kmalu zaspal!“ je rekel, vzdignil se in mel si oči. Ko se

Nemčiji kot vojno odškodnino. V srednjem veku prištevali so dežele češke krone najbogatejšim v Evropi, takrat je bilo kraljestvo Češko samostojno, svobodno in neodvisno. Češka ima vse pogoje, da postane imovita dežela. In kako je v resnici? Prebivalstvo dežele je — brez razlike narodnosti — pod strašnim bremenom, koje mora nositi za avstrijsko državo. Govornik opozarja na okolnost, da je mnogokateri kmet prisiljen, poprodati svoje domovje ter iskati si družega zasluzka. To je torej tista sreča, koje uživa češko ljudstvo v državi tej. Ako bi bili pradedje naši le slutili, kaka usoda čaka njihovih potomcev, ako bi bili slutili, da se bodo njihovi potomci proganjali radi njihove narodnosti, volitev kralja v letu 1526. bi bila drugače izpala. Vlada nas vlada, koja ne pozna družega zistema, nego izsesevanje. Narod češki zahteva češko državno pravo, koje znači tudi gospodarsko in financijelno neodvisnost kraljestva Češkega. Govornik pojašnjuje, kako v Cislitaviji vedno bolj propadamo, dočim Ogerska napreduje v vsakem obziru. To je praktična stran federalizma in centralizma. Federalizem znači svobodni in za življenje sposobni razvoj kraljestev in dežela, centralizem pa otrpjenost, nazadovanje in propad. In da bi nam država vsaj varovala kulturne in materijelne interese! Ravno nasprotno je resnica. Nezaslišano je, da nima Silezija — kjer sti dve tretjini prebivalstva slovanskega rodu, — niti jedne državne srednje šole. Tega se ni moči drugače tolmačiti, nego da hoče vlada to najbolj eksponovano deželo prej ko prej pripraviti za prusko aneksijo. Stoletne izkušnje nam pravijo, da nimamo na Dunaji nijednega prijatelja, nijednega zaščitnika; da nam z Dunaja ni ničesar dobrega pričakovati. V sponah nemško-avstrijske centralizacije ne more vspevati ni narod češki, ni kateri drugi slovanski narod. Ko je pred meseci Njog. Veličanstvo prišlo na češko razstavo, vsprejel je je narod navdušeno; ali narod razlikuje mej dinastijo in avstrijsko državo; navdušenje veljalo je kralju češkemu, ne pa vladnemu zistemu, kojega predstavitelj je sedanje ministerstvo.

Katera je avstrijska državna misel? Grof Taaffe je rekel, da gre avstrijska vlada roko v roci z ogersko; v germanizovanju in madžarizovanju postopati res skupno. Povsodi vidimo, da je v boji mej nemško in slovansko narodnostjo vlada na strani nemške narodnosti. Avstrija sklepa najnenaravnije zveze z dednim sovražnikom države in to iz zgolj srda do slovanske narodnosti. Avstrijski državni interes ne zahteva, da se daje prednost nemškemu jeziku, ampak to zahteva stara tradicija nelna politika v Avstriji, koja meri le na to, da raznaroduje nenemške narodnosti.

je potem oglednil, zdela se mu je noč še krasnejša. Nekak čuden, omamljajoč svit bil je združen v mesečnem blesku. Nikdar ni videl še jednakega. Srebrna megla legla je na okolico. Duh cvetočih jablan in nočnih cvetic se je lil po vsej zemlji. Z začudenjem je gledal na mirno vodo v ribnjaku; stara gosposka hiša videla se je v njem narobe čista in v nekakem jasnem veličastvu. Mesto temnih oknic videla so se vesela steklena okna in vrata. Skozi čista stekla bleščala so pozlatila. In glej, zdelo se mu je, kakor da se je okno odprlo. Ne da bi se ganil, vlekel je sapo na se in zri nepremično v ribnjak; zdelo se mu je, kakor da se je preselil v njegovo globočino in videl: najprej se je postavil na okno bel loket, potem je pogledala skozi prijetna glavica z blestečimi očmi, mirno svetečimi skozi temnorujave kodre, in naslonila se na loket; ona mu je zlehka namignila, mahnila in smehljala se . . . Srce mu je začelo biti . . . Voda je zašumela, in okno se je znova zaprlo. Tiho je šel on od ribnjaka in pogledal na hišo: temne oboknice so bile odprte; steklo je bleščalo pri mesecu. „Glej, kako malo

Kako more vlada od nas zahtevati zapanja ali podpore? To bi značilo najnižji servilizem, ki poljublja roko, koja ga tepe.

Na to je govornik na razsežno govoril o češkem državnem pravu. Rekel je, da pravo to ne bi slabilo avstrijsko monarhijo. V Avstriji se priznava le onemu pravica, ki je jak in zato mora narod češki na to delati, da se pokaže jakega proti vladi. Ako doseže narod češki svojo neodvisnost, ne bode to v srečo le narodu češkemu, ampak tudi državi, kajti blesk češke kraljeve krone povekšaval bode blesk avstrijske cesarske krone. Ako je češko državno pravo utopijska, potem je v Avstriji zvestoba in poštenost zgolj fantazija. Kaj hoče storiti vlada proti narodu češkemu? Hoče-li svoje kanone poslati na bojišče — mi se jih ne bojimo. V to jej tudi nočemo dati povoda, kajti ima drugo orožje, kakoršno je že zrušilo še močnejše vladne zisteme. Orožje to so naše glasovnice za državni zbor, za deželni zbor, za okrajne in občinske zastope. Da bi nam le vlada z novimi volitvami čestokrat ponudila priliko, da se vadimo v tem orožji. Ako propovedujemo gluhim ušesom, ni naša krivda. Toda sila bode učila avstrijske državničke pravičnosti in popustljivosti. Slednjič pride dan obračuna, a avstrijski državnički niso previdni, ako nameravajo še le tega dneva pričakovati. Bolje bi bilo, da popred sklenejo mir z narodi te države in ta mir najti je lahko in hitro, kajti glasi se: pravica in pravičnost.

Dr. Grégu je prvi odgovarjal posl. Lienbacher oporekajoč trditvam, da se sedaj v Avstriji germanizuje. Finančni minister je sicer obljubil veliko preosnovo davkov, toda govornik se boji, da bomo dolgo morali čakati nanjo. On bi želel davka na kupone, koji bi državi nesel do 5 milijonov in bi se potem lahko privolile zdatne olajšave na zemljiščnem, hišnem in pridobninskem davku. Glede trgovinskih pogodb pravi govornik, da bodo le-te le malo koristile planinskim deželam, kajti gledalo se je v prvi vrsti le na vzhodne dežele (ogerske). V političnem obziru se tudi on veseli teh pogodb, toda se gospodarske stališča nima nikacega vzroka, veseliti se jih. Govornik graja vlado, da se deželni zbori redno vsako leto ne sklicujejo, kakor ustava zahteva. Kar se tiče tiskovne svobode pravi govornik, da jej je največa opovira časnikarski kolek. To je hud vijak, ki stišče tiskovno svobodo, sosebno pa tiskovno svobodo boljših elementov. Tudi v državnem zboru ni prave svobode. Govornik povdarja, da vlada niti ne odgovarja na interpelacije. njej neljube. Ministerski predsednik pozna umetnost divide et impera ter oficijozni listi hujskajo mojsterski jedno stranko proti drugi. Oficijozno časopisje kaže se nam pretaško, lažljivo in zdražljivo, tako,

se je treba brigati za ljudsko govorjenje“ si je mislil. „Hiša je nova; barva je živa, kakor da je bila hiša danes pobarvana. Tu gotovo biva kdo.“ In molče se jej je približal; a v hiši bilo je vse tiho. Močno in blagglasno odmevale so krasne pesni slavcev, in ko so nekako nežno pojemale, slišalo se je šumenje in škripanje kobilic ali glas povodne ptice, katera je tolkla s svojim opolzlim kljunom po širokem vodnem zrcalu. Nekak sladek mir in prostost čutil je Levko v svojem srci. Ko je ubral strune, je zaigral na banduro in zapel:

Oj mesec ljubeznjivi ti!

I ti, o zora jasna!

Oj sveti tam-le v hišici,

Kjer biva dečva krasna.

Okno se je tiho odprlo, in ista glavica, katere podobo je videl v ribnjaku, pogledala je skozi in z zanimanjem poslušala pesen. Njeni dolgi osenci bili so na pol spuščeni na oči. Vsa je bila bleda, kakor zid in mesečna svetloba; a kako krasna, kako divna! Levko je kar zatrepetal, ko se mu je nasmehnila . . .

(Konec prih.)

da se mu moramo slednjič po robu postaviti. Govornik izraža nado, da se kedaj še vsi Nemci združijo v jednom klubu. Samo da ne bi bilo prepozno. — Posl. Ferjančič povdarja, da ustava naša ne pozna narodovoditeljev, zato ne treba vladi jemati nikakih ozirov, ko gre za to, da se izvršujejo postavne določbe. Na opombo grofa Taaffe-a, da naj mu preskrbimo slovenskih uradnikov in potem jih bode namestil, opaža govornik, da gospodu ministerskemu predsedniku ne treba toliko ptujih plemenitajev v deželo pošiljati, ampak zagotovi naj domačinom avanso in ne bode mu manjkalo naraščaja. Taki ptuji uradniki nimajo sreca za ljudstvo, koje naj bi vladali. Govornik kara postopanje političnih organov na Koroškem proti družbi sv. Cirila in Metoda, koje postopanje provzroča nemir v deželi. K zborovanjem nemškega Schulvereina prihajajo celo visokooficijelne osebe, k zborovanjem družbe sv. Cirila in Metoda pa žandarmi. To ni dobro, da vlada kaže tako dvojno mero. Potem je omenjal govornik postopanja političkih oblasti na Goriškem proti slovenskim društvom povdarjajoč, da nijedna postava ne govori, da notranji poslovni jezik je nemški, ker bi bilo to proti državnim osnovnim zakonom. Govornik zahvaljuje vse one, ki so v glasoviti debati, vršivši se v novembru, stali na strani Slovencev. Osobito je Slovence veselilo, da so jim tudi poljski kolegi skazali svoje simpatije in da se je v njih krogih izražala misel, da z vladne strani v Avstriji, kjer obstoji član XIX. osnovnega zakona, niso dopustljivi taki govori, kakoršen je bil govor g. naučnega ministra. Oblaki, nastali po debati, so se poizgubili. Govornik se nadeja, da bode gosp. minister držal besedo, ki jo je dal deputaciji iz Koroške. To je naša politička bilanca, ki je dokaj neugodna. Nastojati moramo, da postane aktivna. Mi hočemo vse storiti ter zastopati interese našega naroda nezrušljivo vztrajnostjo. Toda mi potrebujemo tudi vaše pomoči. Časi železnega obroča so minili. Sicer nam je ta obroč prinesel mnogo prevar. In če utegne zopet nastati, nadejamo se, da bode iz trdnejšega železa. Na vas je gospodni, zastopniki naroda češkega, da najdete kakov modus, ki nam omogoči skupno postopanje. Vaš in naš narod sta tesno spojena. Ta dva naroda sočuvstvujeta navdušeno, toda pripoznati mi morate, da bi le malo hasnilo, ako bi se vam pridružili se svojem malim številom — kakor mnogi že le v domovini naši. Morda bi bilo mogoče, da bi vi razlikovali mej političkimi uprašnji, o kojih treba govoriti v deželi in onih, o kojih tu obravnavamo.

Z govornom prvega govornika (dr. Grégra) se govornik ne more strinjati, kajti zapel je slavospev na ogersko državo, kakor da je tam vse v redu. Prvi govornik je trdil tudi o Nemcih, da nas hočejo zatirati vsi, brez izjeme. Prosil bi torej, da se tu odšteje ona pravična frakcija, koja se nazivlja nemško-konservativno. Gospodje iz Češke najdejo na mnogokaterem polju skupne interese z nami in našimi zavezniki. Kar se nas dostaje, ostanemo v isti zvezi, v koji se nahajamo, tembolj, ker nas ta zveza ni nikdar ovirala v dosezanju naših ciljev, temveč dajala nam moralne opöre. Mi ostanemo v tej zvezi, ker bi vsaka druga le slabila našo pozicijo. — Posl. Rolsberg pozdravlja z veseljem nove trgovinske pogodbe, ker nam zagotvljajo na gospodarskem polji stalne odnošaje v srednji Evropi. Za Rolsbergom govoril je slovenski poslanec dr. Gregorec, kojega izborni govor prinesemo prej ko prej v njega celoti. Posl. princ Schwarzemberg protestoval je odločno proti izjavam dra. Gregra pozivljajoč Mladočehe na odgovor, se-li strinjajo z dra. Grégra trditvami. Za tem so je seja zaključila. Dne 17. t. m. bili sti dve seji in se je delovanje državnega zbora pretrgalo.

Poročilo o poslednjih dveh sejah priobčimo prihodnjič.

Različne vesti.

„Ednosti“ prihodnja številka izide radi božičnih praznikov v sredo dne 30. t. m. Da naročnike naše nekoliko odškodujemo, pridodali smo densanji številki dve strani priloge.

Ob tej priliki voščimo vsem naročnikom in prijateljem srečne in vesele praznike.

Zadnji opomin. Vse óne, ki so nam kaj na dolgu, pozivljamo še enkrat, da takoj store svojo dolžnost. Okoliščine nas silijo, da postopamo strogo. Brez zamere!

Posl. prof. Spinčič izstopil je iz Hohenwartovega kluba.

Rodbino Josipa Mahneta, uzornega rodoljuba tržaškega ter velikodušnega podporitelja mnogih narodnih društev in podjetij, zadel je hud udarec: umrla mu je nagloma danes ob 2. uri popolunoi družastna hčerka Mileva. Vrlemu možu in njega častiti soprogi izrekamo globoko svoje sožalje.

Umrl je znani glasbenik in pevovodja v Ljubljani, g. Vojteh Valenta. Mir njegovi duši!

Novomašniki. Dne 20. t. m. bili so posvečeni v subdiakone, dne 21. v dijakone in 22. v prezbiterje bogoslovci IV. tečaja Šimen Frulič, Franjo Pospiši in Matevž Škrbec, vsi trije za tržaško-kopersko škofijo. Sveto novo mašo bodo vsi trije darovali dne 3. januarja 1892: Frulič v Bermu (Istra), Škrbec v Starem trgu pri Ložu in Pospišil v Kastelcu v Moravski.

Senzačna vest. Vesti z Dunaja naznanjajo nam soglasno, da vatopi v kabinet član levece, poslanec grof Kuenburg kot minister brez portfölja. Rodil se je dne 12. maja 1841, je torej v 50. letu dobe svoje. Novega ministra opisujejo kot jako smernega moža, ki je po svoji osebni ljubeznjivosti na vseh straneh priljubljen.

Modrijani v mestnem zboru. Minolo soboto imel je tržaški mestni svet svojo sejo. Na dnevnem redu je bilo tudi poročilo juridičnega odseka gledè na zaževno čast. g. kapelana Rajka Logarja v Škednju. Galerije je bila, kakor po navadi ob enakih prilikah, natlačena raznega židovskega občinstva, ki je željno čakalo, da pokaže cvet svoje „kulture“ z žvižganjem, sikanjem in ropotanjem, naperjenim proti kacemu svétniku, ki bi se drznil č. g. kaplana opravičevati. Rečeni odsek je namreč prišel, do prepričanja „da se besede, izrečene po g. R. Logarju zadnjo nedeljo septembra v skedenjski cerkvi smejo smatrati kot zločin ščunjanja jese proti ustanovi, pripoznani po zakonih, naureč proti laški šoli, ter so kaznljive po § 302 kaz. zak. — Ker pa ni imelo državno pravdnitvo uzroka dejati zatoženca v preiskavo in ker nima od tega mestni zastop nobene gmotne škode, ne more mestni zastop tožbe nastopiti“. Vse rovanje gospodov starešin je bilo torej jalovo in predlog D'Angelijev je pogorel, kakor je zaslužil. Na povabilo županovo ali se kdo oglasi za besedo, ustane gospod Cambon ter se repenči nad politično oblastjo, ker ni pripoznala magistratu pravice postopati proti č. g. Logarju. Gospod ta je s tem pokazal svojo maševalnost. On bi namreč rad v žlici vode potopil vse Slovence, ako bi te le mogel. — Svétnik g. dr. Sanci in branil je v daljšem lepem govoru postopanje č. g. R. Logarja ter dokazoval z zanesljivimi pričami, da se je prepoved g. kapelana slabo umela kajti ta je le trdil, da se mora prvi poduk otrok vráti v materinem (ne narodnem) jeziku in da bodo one stariše, koji pošiljajo otroke svoje v tuje šole, isti otroci proklinjali v tujem jeziku. Govornik cituje v

dokaz nekaj stavkov v slovenskem jeziku — na kar jame sodrga na galeriji sikati in tolči, da ni mogel nadaljevati, na kar je prosil župana, da galerijo posvari. Na to župan: Prosim gospode na galeriji, ki so vsi omikani ljudje, da počakajte konca govora — ali divja druhal je še vedno ropotala na to deviško-nežno posvarilo županovo in govornik je moral zaključiti svoj govor rekoč, da ako politična oblast ni našla uzroka postopati, tem manj ga ima mestni zbor, v čigar sredi se sliši neprestano glasove o svobodi in napredku. Slednjič je še Consolo izrekel nek našaren in prilizjen govor ter ropotal proti „tujim ščovalcem in agitatorjem“ v okolici, ki sejejo razdor mej to in mestom, čemur je galerija seveda burno ploskala. Na zopetno trditve dr. Sancina, da č. g. Logar v svojem govoru ni hotel žaliti italijanske narodnosti, se je debata zaključila in zbor je vzela na znanje, da je s svojim predlogom pogorel.

Movi predsednik društva Lloyd. V svoji nedeljski številki prijavila je uradna „Wiener Zeitung“, da je dosedanji ministerjalni svetnik v trgovinskem ministerstvu baron Kalchberg, imenovan predsednikom upravnemu svetu društva Lloyd.

„Tržaški Sokol“, priredi dne 31. t. m. v dvorani Mally (via Torrente št. 16) običajni „Silvestrov večer“. Kdor želi veselega srca in dobrega humorja storiti veselega korak iz starega v novo leto, udeleži naj se te Sokolove veselice. Pri „Sokolu“ je že stara tradicija, da se njej člani in prijatelji veselega lica poslavljajo od starega leta; tako bōdi tudi letoš! In da bo de takō, porok nam je marljivi odbor, ki je vse potrebno ukrenil, da ostane tudi letos v veljavi ta stara tradicija. Po vsej pravici pričakujemo torej, da bo de dvorana natlačeno polna.

Odbor „Slovenske Čitalnice“ v Trstu javlja p. n. gosp. članom red zabav, k bo de v letošnji zimski dobi: V četrtek 31. decembra 1891, Silvestrov večer; v soboto 9. januarja 1892, tombola in plesna zabava; v soboto 23. januarja 1892, plesna zabava; v soboto 13. februarja 1892, veliki ples s kotiljonom; v soboto 27. februarja 1892, plesna zabava. — Začetek točno ob 8½. uri zvečer. Opomnja: Članovi morejo uvesti goste, katere so prijavitili odboru vsaj tri dni pred zabavo, ter dobili za nje ustopnico.

Družbe sv. Cirila in Metoda so se spominjali zadnji čas z blagohotnimi darovi: Vrle gospe in gospodičine iz Litije in Šmartna, ki so poslale družbi 10 gld. 35 kr., da se s tem odkupijo mejsebojnih novoletnih voščil; pokojna M. Hribar, posestnica v Artižji Vasi pri Zatičini, ki ji je volila 5 gold.; č. g. Andrej Volc, kurat v Olševku, ki ji je doposlal v neki družbi nabrane 3 gld. in za vse dobro in lepo nauđušeni slovenski in hrvaški vseučiliščniki na Dunaji, ki so ji vročili izza kratke dobe že svoj osmi — in sicer zmatni dar 20 gld. 30 kr. — Za vse darove, ki kažejo, da je prodrlo zanimanje za našo družbo v vse sloje slovenskega naroda, izreka najsrčneje zahvalo.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Božičnica otroškega vrta pri sv. Jakobu. V prirejo „božičnice“ je Slavjanska čitalnica blagodušno prepustila svoje prostore. — Naše rodoljubne odbornice, gospodičine Mankočeva, Nadliškova in Delkinova pod vodstvom blage in trudoljubive načelnice, gospe Trudnove, so ves teden pripravljale, rezale, šivale obleko, sprejemale darove in krasile božično drevo. — Čast jim! V nedeljo kmalu po dveh ustopilo je v dvorano toliko občinstva, da je bila v hipu prepolna, tako, da se je pozneje došla gospōda komaj prerila do sedežev. Po stari lepi slovenski navadi odpre se veselica z „molitvijo“. Na to nastopi vrtnarica Tončka Nadliškova ter v lepem nagovoru pozdravi slavno občinstvo, posebno rodoljubne dame v načelništvu, ter se zahvali vsem prijateljem otroškega vrta. — Na to nastopi Škrjanc iz otroškega

vrta in dobro deklamuje pesem o sv. Cirila in Metodu. Za njim je deklamovala Gorjup iz I. raz. „Le moli o dete“, le moli!“ s tako čistim izgovorom in naglasom, da nas je kar razveselilo. Marljivi gospici Delkinovi čestitamo iz srca na lepem uspehu. „V šolo“ je tudi dobro izvršil Rožanc iz I. raz. Zatem zadoni otroški zbor: „Glej zvezdice božje“. Deček iz II. raz. je deklamoval „Parstirja“ tudi pohvalno. — Kaj hočem reči o prizoru „Božični večer“? — Pastirji zaspe na paši, le jeden ne mora zaspati; kar priteče pastir na straži: „Haló, ustanite, tecimo...“ Pastirji se zbude i ravedni vprašajo, kaj to pomeni. V tem pride Angeljček v beli obleki, zvezdicami posejani. „Ni laž, on resnico govori... nikar se ne bojte dobri ljudje... (ta moment je ganljiv)! Angelj jih pelje k jaslicam. — Zdaj zadoni dvoglasni zbor (16 dečkov in dekle iz razr.) „Sveti večer“, pod vod. gosp. Kiferla. — Čestitamo! Tudi „Želja“, katero so prej peli, nas je razveselila. Zdaj nastopi učenka Cink iz III. razr. ter deklamuje „Staro mater“ v splošno zadovoljnost. G. Delcott jo je dobro izvežbal. —

Kedō je pa to dete z ruto na glavi, polnim koškom v desnici in uđico v naročji. Povedala nam je sama: „Al ni rekla mamica, da sem njena Anica“. Naše gospē so se radovala na tem biseru otr. vrta (Kriševič). Na to je zadonela pesen „Hej rojaki“. Veselilo nas je slišati iz nežnih prstov junaško pesem. — Četudi je božični večer povsem resen in veličasten, hotel je g. voditelj Kamušič razveseliti občinstvo z veselim prizorom „Lipe ostane doma“. V drugem prizoru čuli smo tožbo očeta, ki nas je ganila: „Ako otrok sam ne poučim v materinščini, ako jim mati ne vcepi ljubezni do Boga, do jezika in domovine, se je bati, da odrasli se spozabijo, kdo sta jim bila oče in mati. — Dokler nam ne privoščijo šol, bōdi domače ognjišče naša šola!“ — Splošno odobravanje in zadovoljnost sta sledila temu prizoru. Ko se je še Nabergoj, glavni junak otroškega vrta, zahvalil in so vsi zapeli prav lepo „cesarsko pesem“, začeli so deliti darila. Prav lep večer je bil; hvala ženski podružnici, hvala našim vrlim učiteljem!

Za božičnico so darovali: (Konec) g. prof. Macher iz Kotora 2 gld., g. dr. Gregorčič z Dunaja 5 gld., gē. Mici Mahorčič iz Sežane 2 gld., g. dr. Gregorin 5 gld., Haggiconsta 20 gld., gē. Engelhilda Laurič 15 gld., g. Kozak 5 gld., gē. Ljudmila Mankoč 15 gld., g. Ivan Viliđič 7 gld. 50 kr., rodbina Nadliškova 7 gld., g. Mimbelli 25 gld., g. Ivo Kovačević 10 gld., g. Josip Gorup 25 gld., Msgr. Legat 2 gld., Msgr. Šterk 2 gld., Msgr. Černe 1 gld., g. Jagodec 1 gld., gē. Marija Abram 2 gld., Ivan Kljun 1 gld., g. Haipl 1 gld., gē. Amalija Martelanc 1 gld., gē. Antonija Pertot 1 gld., g. M. Negode 1 gld., gē. Katinka Fonda 6 spodnih jopic in 1 ruto, g. prof. Mandić 1 gld., gē. Amalija Scheplitz 3 gld., I. D. 3 gld., g. A. Nadrah 1 gld., g. I. Koren 1 gld., g. I. Martelanc 1 gld., g. Hitty 6 parov nogovic in 2 volneni ruti, g. Truden 1 zaboj pomeranč, 1 zaboj dateljnov in 3 vreče družega sadja, g. Ante Žiberna 1 zaboj madarinov in 2 kl. smokev, gē. A. Macarol 1 dekliaško obleko, ga. L. Mauer 12 žepnih robocev, ga. M. Klemenc 10 parov nadnogovic 4 pare nogovic in 4 deške kape, g. Gozdanovič eno obleko in 1 par hlač, g. M. 20 m. blaga za predpasnike, ga. Metlikovič 4 dekliaške srajce, 3 kitlje, 4 pare nogovic, 2 para zapestnic in 40 kr. Ista nabrala pri „Tržaškem podpornem in bralnem društvu“ 1 gld. Isti izročili sledeči: g. Perhauc 2 gld., g. Prelog 2 gld., g. in ga. Počkaj 2 gld., g. Ipavice 50 kr., g. Žitko 50 kr., g. Corn 20 kr., N. N. 10 kr., g. Gallo 20 kr., N. N. 10 kr., g. Urbančič 1 gld., ga. Urbančič 2 majici, 4 pare zapestnic, in 3 pare nogovic, ga. Žbona 2 gld., g. Alojzija in Karol Colja 2 gld., g. Ivan Zelen 50 kr., Rodoljub 50 kr., g. Gasperčič sladčice in kifelne, g. Pečenko 2 ste-

klenici malinovca in sladčice, ga. Ana Lašćak 1 gld. Pahor Vekoslava 30 kr.

Podpisano načelništvo zahvaljuje se najtopleje vsi oni blagi gospodi, ki je kaj darovala ter tako pripomogla da se je priredila „Božičnica“. Zahvaljuje se posebno onim družabnicam, ki so pomagale nabirati doneskov. Zahvaljuje se prav srčno slavnemu čitalničnemu odboru, da je blagovolil odstopiti v ta namen svoje prostore.

Načelništvo ženske podružnice sv. Cirila in Metoda.

Vabilo k božičnici, katero priredi svojim pridnim učencem in učenkam učiteljstvo čveteroraz. ljud. šole v Komnu na praznik sv. Štefana v dan 26. dec. ob 4. uri popoldne. Spored: 1. Božična pesem. 2. „Zaostali ptič“ zl. S. Gregorčič, deklamac. 3. „Zvonček“, ugl. † Avg. Leban. 4. „Nič ni tako skrito, da bi ne bilo očito“, igra v 1 dejanji. 5. „Zvečer“ vgl. dr. B. Ipavec. 6. Rojstvo Jezusovo — tableaux. 7. Deklamacija pred božičnim drevesom. 8. Nagovor gosp. nadučitelja. 9. Obdarovanje otrok. 10. Cesarska pesem. Ustopnina 20 kr. — Radodarnosti se ne stavijo meje. Šolsko vodstvo.

„Pevsko in bralno društvo na Opčinah“, imelo bo de na Silvestrov večer dne 31. decembra t. l. ob 7 uri v Malalanovih prostorih svoj redni letni občni zbor, kateremu se p. n. člani uljudno vabijo. Dnevni red: 1. Poročilo odbora, a) tajnika, b) blagajnika. 2. Volitev novega odbora, 3. Pri prosti zabavi petje in tombola. **ODBOR.**

Pevsko društvo „Danica“ na Kontovelju napravi dne 10. januarja p. l. veselico s petjem, igro, deklamacijo in plesom.

Plesni odbor „Delalskega podpornega društva“ naznanja p. n. slavnemu občinstvu, da priredi dne 2. januarja 1892 zabavo v venček s komičnim prizorom in deklamacijo v Mallyjevi dvorani. Natančneje prihodnjič.

Vabilo k rednemu letnemu občnemu zboru kmetijske zadruge županije dolinske dne 27. t. m. točno ob 9 uri predpoludne v občinski dvorani v Dolini. Dnevni red: Nagovor predsednika; Poročilo tajnika; Poročilo blagajnika; Volitev dveh sodnikov; Razni predlogi. — K obilni udeležbi uljudno vabi **ODBOR.**

Levstikov zbrani spisi. Slavno občinstvo opozarjamo posebno na današnje prilogo knjigotržnice Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani, s koje pozivlja na naročilo zbranih spisov umrlega, odličnega slovenskega pisatelja in pesnika, Frana Levstika.

„Slovenski Svet“, kateri izide v četrtek, 24. dec., ima v 24. številki naslednjo vsebino: 1. Vabilo na naročbo. — 2. Slovani leta 1891. — 3. Slovenska cerkev. — 4. Rodni kraj (ruska pesem). — 5. Božične evangelije (v cirilici). — 6. Ruske drobtince. — 7. Dopis z Reke. — 8. Pogled po slovenskem svetu. — 9. Književnost.

Tržno poročilo.

Cene se razumo, kakor se prodaje na debelo blago za gotov denar).

	Cena od 100. do 1000.	1000. do 10000.
Kava Mocca	100 K. 128.—	130.—
Rio biser jako fina	—	—
Java	—	—
Santos fina	96.—	98.—
srednja	92.—	94.—
Guatemala	108.—	110.—
Portorico	132.—	134.—
San Jago de Cuba	—	—
Ceylon plant. fina	128.—	132.—
Java Malang zelena	110.—	112.—
Campinas	—	—
Rio oprana	116.—	118.—
fina	96.—	98.—
srednja	92.—	94.—
Cassia lignea v zabojih	28.—	—
Macisov cvet	380.—	390.—
Inger Bengal	—	—
Papar Singapore	47.—	48.—
Penang	38.—	39.—
Batavia	42.—	43.—
Piment Jamaika	31.—	—
Petrolej ruski v sodih	100 K. 5.75	—
v zabojih	7.50	—
Ulje bomažno amerik.	33.—	35.—
Lecco jedlino j. f. gar.	41.—	42.—
dalmat. s certifikat.	43.—	44.—
namizno M. S.A. j. f. gar.	50.—	52.—
Aix Vierge	56.—	57.—
fina	52.—	54.—
Rožiči pulješki	10.50	—
dalmat. s cert.	11.50	—
Smokve pulješke v sodih	—	—
v venci	13.50	—
Limoni Mesina zaboj	4.50	5.—
Pomeranče Puljeske	3.50	4.—
Mandlji Bari I. a.	100 K. 75.—	76.—
dal. I. a. s. cert.	80.—	82.—
Pignolli	—	—
Riz italij. najfinejši	22.—	—
srednji	21.—	—
Rangoon extra	16.50	—
I. a. carinom	14.—	14.25
II. a.	12.—	12.50
Sultanine dobre vrsti	28.—	30.—
Suho grozdje (opaša)	18.50	19.50
Cibebe	19.—	20.—
Slaniki Yarmouth sod	14.—	15.—
Polenske srednje velikosti 100 K.	44.—	—
velike	43.—	—
Sladkor centrifug. v vrečah	—	—
certifikat.	34.—	—

Naznanilo.

Zunajni in domači kateri bi potrebal v pustnem času, godbo za plesove, tako orkestar, kakor pihala, naj se priglasijo v tiskarni Dolenc kjer poizvejo potrebno. Dobi se toliko oseb, kolikor se želi.

Kôtranove sladčice

katero izdeluje lekarničar
PRENDINI v Trstu
Telefon št. 334. 12—52

Velika poraba ki je dandanes v navadi rabiti kôtranove izdelke pripravlja me je, da sem začel sam izdelovati iz pristnega kôtranovega izvlečka iz Norveškega izvrstne sladčice podobne onim, ki dohajajo iz inozemstva. Te sladčice imajo isto moč kakor kôtranova voda in glavico (Kapsule), lažje se, prožljivo in prebavljivo ter se prodajejo po prav nizkeji ceni. Da se ogne ponarejanju na enej plati vdobljeno ime izdelovatelja Prendinija in na drugej besedo Catrame. V Trstu se prodajejo v lekarnici Prendini v skatljicah po 40 kr., prodajejo se tudi v vseh večjih lekarnah v družih deželah.

Ulica Barriera br. 4 Trst

prodavaju se za najnižje cene

vienci za pogrebe,

odjela za andjelice, 25—25

mrtvački liesovi, voščane sveče, umjetno cvieće, predmeti mrtvački za djecu i odrasle itd. itd. Pokorni Montanelli.

Potrjim srcem naznanjamo prijateljem in znancem tužno vest, da se je Vsemogočnemu dopadlo, našo predrago in nepozabljivo hčerko

Milevo Mahne

danes ob 2. uri popoldni v 5 letu nje dobe nagloma k sebi poklicati.

Objava ta velja mesto posebnega naznanila.

TRST, dne 23. decembra 1891.

Žalujoči stariši.

Kar se dobiva strojev

za kmetijstvo in obrtnijstvo, za pohištvo
in za drugo rabo, najde se v zalogi trvdke

Zivic in družb. v Trstu

-61 ulica Zonta 5
vse garantirano in ceneje.

Za zdaj priporoča posebno svoje
vinske stiskalnice, mlino, sesalke itd.
Izdeluje vodovode, mlino in druge
tvornice na par in na vodo.

Priporoča se omenjena trvdka
vsem rojakom za obilne naročbe.

Svoji k svojim!

Kdor ima kupiti kuhinjske, namizne in
drugo priprave, poišče naj trvdko

B. MODIC & GREBENC

na voglu Via S. Giovanni in Via Nuova.

Gg. zasebniki, krčmarji in č. duhovščina
najde tam v ozbilji vsakovrstnega porcelanskega,
staklenega, lončenega in železnega blaga, po naj-
nižjih cenah.

Tudi pisanim naročilom se točno vstrože
ter zahtevano blago nemudoma in z najmanjšimi
troški dopošlje naročilu.

Specijaliteti.

V zalogi imamo tudi sv. podobe in kipe
za okrašenje grobnih spomenikov iz najfinejšega
porcelana. 4-5

Tinktura za želodec,

katero iz kineške rabarbare kerhlikov-
covega lubja in svežih pomerančnih
olupkov prireja G. PICCOLI, lekar
„pri angelju“ v Ljubljani, je mehko
toda ob enem uplavno, delovanje
prebavnih organov urejajoče sred-
stvo, ki krepi želodec, kakor tudi
pospešuje telesno odprtje. — Raz-
pošilja jo izdelovatelj v zabojčkih po
12 in več steklenic. Zabojčkih z 12
stekl. velja gl. 1-36, z 55 stekl., 5 kg.
teže, velja gl. 5-26. Poštino plača
naročnik. Po 15 kr. stekleničico
razprodajajo se v vsih lekarnah v
Trstu, Istri in na Goriškem. 26-28

AVGUST BRUNNER

TRST

Via Conti številka 6 a.

Tovarna strojev in
železolivnica

Avgusta Brunner-ja
prevzame vsa sem spa-
dajoča dela kakor:
STROJE, PRESE, SE-
SALKE, ZELEZNA
OMREŽJA, STOLPE,
CEVI, večja in manja
POPRAVLJANJA.

Za notranje dežele
prosto carine.

Die Maschine-Fabrik
und Eisengiesserei von

August Brunner
übernimmt alle einschlä-
gigen Arbeiten als:
MASCHINEN,
PRESSEN, PUMPEN,
GITTER, SÄULEN,
R. HREN, grössere und
kleinere
REPARATUREN.
Nach dem Inlande
zollfrei.

Telefon št. 291.

24-24

Prilgovana mejnarodna agencija za potovanje

z dekretom kr. og. vlade 26/4 1891. št. 1799, P. S. III.

10-10

Dragotin Pirelli

(Carlo Pirelli) — Reka, Via del Lido 537 vis-à-vis il molo Adamich.

Prodaja vožnjih listov:

za vsako mesto preko morja ali kopnega (listki
za II. razred po znižani ceni). Izdaja liste za
tja in nazaj za jedno leto z obrestmi po 20%,
in to po ceni, katerega si boji evropskega
ali ameriškega društva.

Izdaja vozne listke (biglietti di passaggio)
za Ameriko: preko Havre, preko Anverse, preko
Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola,
preko Glasgowa in preko Southamptona. — Za
Afriko: preko Geneve, preko Marsilje, preko
Liona, preko Londona in preko Darmoutha —
Za Australijo: preko Geneve, preko Bremena,
preko Anverse in preko Hamburga. — Za progo
Iquique (It.) preko Geneve in Montevidea,
preko Hamburga uprav kroz Magelanovo tje-
sno in progom Hamburg, Colon (Colon, Panama,
z železnico) Panama, Iquique, itd. prek mor-
ja po znižani ceni.

Potnikom ni treba, da zahtevajo navedo-
ne vožnje karte, niti da mislijo za razrede ali
položje kaparo. Dosti je, da dojdejo k agenciji
na Reki ter da tu kupijo karto, potem morejo
v vsakem mestu ostati, kjer jim je drago od kjer
odhaja parobrod ob dnevih, dočenih mu od a-
gencije. Agencija bo pazila na točna odha-

Nič več kašlja!

PRVNI ČAJ

napravljen po lekarničarju

G. B. ROVIS

v Trstu, Corso 47

ozdravi vsak kašelj, še tako trdovraten, kakor
to spričujejo mnoga naročila, spričevala in za-
hvale, ki dohajajo od vseh strani in pa uspehi
prvih tuk. zdravnikov.

Ta čaj je sestavljen iz samih rastlin in
čisti kri; ima dober okus in velja en zavoj za
8 dni 60 nvč.

Omenjena lekarna izdeluje tudi pile za
prestanje života in proti madroni iz soka
neke posebne rastline, katerih uspeh je velik,
posebno pri zaprtjem truplu, želodčnih boleznih
itd. in se lahko uživajo o vsakem času brez
obzira na dijeto. Ena škatlja velja 30 nvč.

Plašter in tudi tinktura proti kurjim
očesom in debelej koži — cena 3 plaštrov za
kurja očesa 20 nvč. — Ena steklenica tinkture
40 soldov.

Edina zaloga v Trstu v lekarni ROVIS,
v Gorici v lekarni Cristofolletti, Pontoni
in Gliubice. 7-12

V tej lekarni govori se tudi slovenski.

Griena bol kašalj, hreputavica, promuklost, nabez,
zadavica, rora, zapala ustijuh itd.

mogu se u kratko vrzeme izliečiti rabljenjem

NADARENH 1-8

Prendinijevih sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

Što jih gotovi Prendini, lučbar i lekarnar u Trstu
Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom
itd. Prebdenih kašljnih noćih, navadne jutranje
hreputavice i grlenih zapalah nestaje kao za čudo
nzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalica, koji
je ponadžaju. Zato treba uvijek zahtjevati Prendi-
nijevo sladkiše (Pastiglie Prendini) te gledati,
da bude na omotu kutijice (škatule) moj podpis.
Svaki komad tih sladkišah ima tiskanuto na jednoj
Strani „Pastiglie“, na drugoj „Prendini“.

Cena 30 nč. kutijici zajedno sa naputkom.

Prodaju se u Prendinijevoj lekarni u Trstu
(Farmacia Prendini in Trieste) i u glavnijih
lekarnah svijeta. 11-52

Vinski ekstrakt.

Za trenutno napravo izvrstnoga zdravoga
vina, kojega ni moći razločiti od pravoga narav-
noga, priporočam to že skušano specijalitet.

Cena 2 kil. (ki zadostujeta za 100 litrov
vina) 5 gld. 50 kr. Receipt priloži se gratis.
Jamčim najbolji uspeh in zdrav izdelek.

Spirita prihrani,

kdor uporablja mojo nenadkriljivo esenco za oja-
čevanje žganih pijač; ta esenca podeli pijačem
prijeten, rezek okus in se dobiva le pri meni.

Cena 3 gold. 50 kr. za kilo (za 600-1000
litrov) viševši pouk o uporabljanju.

Razun teh specijalitet ponujam vsakovrstne
esence za izdelovanje ruma, konjaka, finih likërov
itd. najbolje in nenadkriljive kakovosti. Receipt
prilagajo se gratis. Cenik franko.

Karl Filip Pollak,

Essenzen-Specialitäten-Fabrik

20-19 in PRAG. 6-50

Iščejo se solidni zastopniki.

Veliko zalogo môke in otrob na veliko

priporoča trvdka

IVAN H. POHLY V TRSTU

Via Coroneo št. 9.

1-11

T. MAGRINI & C.

Zavod za glasovire.

Saloni:

ULICA

Corso šte. 2

V TRSTU

Tvornica:

ULICA

Alighieri št. 2

V TRSTU

priporočajo svoje nepresežne glasovire od 300 gld. naprej, narejeni v lastni
tovarni po najnovjših načrtih, kateri se odlikujejo po svoji zvočnosti — ka-
kor podolgasti klavirji — kakor tudi po lepodonečjem timbra ter imajo —
napram podolgastim klavirjem — prednost mehanike na dvojnato ponovitev,
katera jih učinja ugodne za učenje in to tembolj zato, ker jim njih moderna
konstrukcija v železu jamči, dolgo trpežnost kakor podolgasti klavirji.

Zavod je tudi dobro preskrbljen z bogato zalogo glasovirov podolgastih, moj
katerimi se priporočajo osobito oni ugodno poznati iz dunajske tovarne: Erste
Productir-Genossenschaft der Claviermacher.

Razprodaja — Menjalnica — Posojilnica — Uglashilnica — Popravljalnica.

Zagrebska jubilejna razstava, goriška jubilejna razstava prvo in najvišje odlikovanje.

2000 komadov v prometu. Najbolji uspeh jam-
čijo PH. MAYFARTH & Comp.

ROBKALNICA ZA KORUZO

na lesenem stojalu in na roko. Mlatinice na roko, vlačilo ali par. Mlini za čiščenje žita. Stroji za rezanje repe, mlini za razkosovanje in tlačenje. — **POSEBNI MLINI** za prirejanje drobno razkrojene koruze, moko proste, za krmiljenje konj. Stroji za mečkanje krompirja, stroji za rezanje krme. Slamoreznice na roko, vlačilo in par. — Stroj za prirejanje odpadkov pri izdelovanju olja v krmo in za parjenje krme itd.

Ph. Mayfarth & Co. Maschinenfabriken WIEN, 2/1, Taborstrass Katalogi gratis in franko. Solidni zastopniki se vsprejmejo.

J. PSERHOFERJA

lekarna v Beču, Singerstrasse broj 15.

zum goldenen Reichsapfel.

Kričistilne kroglice, nekdanj imenovane univerzalne kroglice, zaslužijo ta po-
slednji naslov po vsaj pravici kajti je v resnici mnogo
boleznih, pri kojih so te kroglice pokazale svoj učinek. Desetletja že so te kroglice splošno
razširjene, zapisujujo jih mnogi zdravniki in malo je družin, koje ne bi imele zaloge izbor-
nega tega domačega sredstva.

Jedna škatljica z 15 kroglicami stane 21 kr., jeden zavitek šestih škatljic
1 gld. 5 kr., pri nefrankovani pošiljavi po povzetju 1 gld. 10 kr.

Ako se denar naprej pošlje, ni treba plačati porto, in stane: 1 zavitek kroglice 1 gld.
25 kr., 2 zavitka 2 gld. 30 kr., 3 zavitki 3 gld. 35 kr., 4 zavitki 4 gld. 40 kr., 5 zavitkov
5 gld. 20 kr., 10 zavitkov 9 gld. 20 kr. (Manj, kot jeden zavitek se ne pošilja).

Prosimo, da se izrečno zahteva

„J. Pserhoferjeve kričistilne kroglice“

in paziti je, da ima pokrov vsake škatljice isti podpis J. Pserhofer v rdečih pisemnih, ka-
tereja je videti na navodilu za porabo.

Balzam za ozeblino J. Pserhoferja 1 posodeca 40 kr., prosto poštine 65 kr.

Trpotčev sok, proti kataru, hripavosti, krčevitemu kašlju itd. 1 steklenica 50 kr.

Amerikansko mazilo za trganje 1 posodeca 1 gld. 20 kr.

Prah proti potanju nog, škatljica 50 kr., poštine prosto 75 kr.

Balzam za goltanec, 1 steklenica 40 kr., poštine prosto 65 kr.

Življenska esenca (Praške kapljice) proti pokvarjenemu želodcu in slabi prebavi
stekleničica 22 kr.

Angleški čudežni balzam, proti kašlju, steklenica 50 kr.

Fijakerski prašek, 1 škatljica 35 kr., poštine prosto 60 kr.

Tanokininska pomada J. Pserhoferja, pospešujo rast las, škatljica 2 gld.

Univerzalni plašter prof. Stendela, domače sredstvo za rane, otekline itd.,
posodeca 50 kr., poštine prosto 75 kr.

Univerzalna čistilna sol A. W. Bullricha, izvrstno domače sredstvo proti
posledicam slabe prebave, 1 zavitek i gld.

Razven imenovanih izdelkov dobivajo se še druge tu- in inozemske farmacevtske specija-
litete, ki so bile po vsih avstrijskih časopisih oznanjene.

Razpošiljanja po pošti vrše se točno, a treba je denar poprej doposlati;

večja naročila tudi po poštne povzetju.

Pri dopošiljavi denarja po poštnej nakaznici, stane porto dosti manj kakor
po povzetju.

8-12